

Ebergőc – Orchidea tanösvény

AZ EBERGŐCI–LÁPRÉT LEPKÉI

A HÁROM, ITT ÉLŐ HANGYABOGLÁRKA:

Vérű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) ①

Hazánkban a leggyakoribbnak mondható hangaboglárka faj, mely az őszi vérű fiatal, még nem teljesen kinyílott virágzatába rakja le petéit, így állományai vérűves láprétekhez, mocsárrétekhez kötődnek. A lepkék egyetlen nemzedéke július elejétől augusztus második feléig röpül. Folyamatosan kelnek ki, így szinte mindig találhatunk friss, hibátlan példányokat és kopottabb egyedeket is. Nem túl erőteljes a röptük, gyakran ülnek le pihenni, nektárt fogyasztani virágokra.

Fennmaradásuk feltétele, hogy élőhelyükön a réti jelleg megmaradjon, ne nője be se a bokorfüzek, se a nádas, ne száradjon ki, gyomfajok ne szorítsák ki tápnövényét. Inkább a lazább szerkezetű, kaszált gyp felületek kedveznek a fajnak. A terület fenntartása foltos, mozaikos kaszálással valósítható meg.

Sötét hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*) ②

Hazákban csak a Dunántúlon fordul elő, jelentősebb állományai a dombvidék nedves völgyeiben, az Őrségben, a Bakonyalján és és a Kisalföld mély fekvésű területein fordul elő. Győr–Moson–Sopron megyében az ebergőci és egy hansági népesség tekinthető a legjelentősebbnek.

A hernyók hangyagazdja nálunk a *Myrmica rubra*, mely a sűrűbb növényzeti szerkezetű, magasabb növésű, árnyékoltabb, hűvösebb élőhelyeket kedveli, így a lepkék is inkább ilyen területeken mozognak. Melegebb napokon különösen igénylik a bokorfüzesek árnyékát. A sötét hangyaboglárka inkább az idősebb, már teljesen kinyílt, sötét bíbor virágzatú vérűre rakja petéit. Nektárforrásul is előszeretettel látogatja a vérűvet, nagyrészt a virágzaton ülve lehet megfigyelni, többnyire összecsucott szárnyakkal.

A láprét lepkefaunisztikai kutatása csak néhány éve indult meg, azonban – az itt élő növényfajokhoz kapcsolódóan – számos ritka, védett faj előfordulásáról van tudomásunk.

A rét sajátossága, hogy mindhárom hazai lápréti hangyaboglárka megtalálható a területen, ráadásul igen jelentős egyedszámban. A hangyaboglárkák korai lárvális szakaszukat valamely tápnövényen töltik, majd az utolsó, negyedik stádiumban elhagyják az addig biztonságot jelentő növény virágát vagy magházát, levetik magukat a földre, s ott a fajra jellemző hangyagazda dolgozóival találkozással – bonyolult, kémiai és más ingerek segítségével – ráveszik a dolgozókat arra, hogy a bolyba hurcolják őket. További fejlődésüket a hangyaboly védeltségében töltik el, étrendjük egyes fajoknál a hangyalárvákból tevődik össze, másokat pedig – kakukkfióka módjára – a hangyák ugyanúgy táplálnak, mint saját ivadékaikat. A hangyakolóniák a népesség erőségétől függően akár 5–10 hernyót is fel tudnak nevelni. Néha még a hangyaboly dolgozóinak védelme sem jelent életbiztosítást a hernyók számára, mivel van olyan parazitoid fürkészdarázs faj, mely kifejezetten erre a helyzetre specializálódott, és képes rá, hogy feromonjával – mint egyfajta vegyi fegyverrel – zavart keltsen a kolónia dolgozói között és ezt kihasználva a bent lakó hernyókba helyezze petéit, melyekből aztán idővel (a hernyó gazda szöveteit felélve) fürkészdarázs kel ki.

A bonyolult életmenet nagy sérülékenységet, érzékenységet és így veszélyeztetettséget jelent, nem csoda, hogy az európai hangyaboglárka fajok szinte mindegyike valamilyen fokú védeltséget élvez. Ezen túl megjegyzendő, hogy – noha a lepkék szépségük révén népszerűbbek lehetnek – még náluk is veszélyeztetettebbek a rájuk specializálódott parazitoid szervezetek. Természetesen a lepkék, mint „ernyőfajok” védelme által ezek a rovarok is nagyobb esélyt kapnak a fennmaradásra.

Szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*)

A másik két fajjal ellentétben ennek a lárvája a kornistárnics magházában fejlődik a kezdeti időszakban és az ott lévő magkezdeményeket fogyasztja. Több *Myrmica* faj is lehet hangyagazda, a bolyban kakukkfiókaként táplálják a dolgozók, szemben az előző két, vérűhöz kötődő hangyaboglárka lárvájával. (Ebben a csoportban a kakukkfióka életmódot tekintik az alkalmazkodás fejlettebb fokának.) A lepke két rokonánál kicsit korábban jelenik meg, és rajzási ideje hamarabb be is fejeződik, július elejétől augusztus elejéig tart. A hímek szárnyának felszíne tiszta, csillogó kék, nincs rajta fekete foltosor, mint a másik két *Maculinea* fajnak, a nőstény sötétbarna, több–kevesebb kékes behintéssel és kirajzolódó, sötét foltosorral.

EGYÉB VÉDETT LEPKEFAJ:

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) ③

Mocsárrétek, láprétek, vízpartok, vizes területek impozáns, égő vörös színű boglárkalepkéje.

Európa egyes területeiről már korábban kipusztult. Visszaszorulását élőhely vesztes, mocsarak és lápok lecsapolása, művelésbe vétele okozta. Fennmaradt populációi mindenképp kíméletet érdemelnek, még ha nálunk nem is került a kipusztulás közelébe.

Évente többnyire két nemzedékben rajzik, május végén és júliusban, illetve esetenként augusztus végén–szeptemberben is találkozhatunk vele. A lepkék élettartama viszonylag hosszú, két hétig is élhetnek, a hímek ezalatt területőrző magatartást tanúsítanak, míg a nőstények inkább mobilisak, kóborolnak. Boglárkalepkékhez képest igen erőteljes, kitartó repülésre képesek, nagyobb népességnél a hímek egymással folyamatosan küzdenek a legjobb területek birtoklásáért.

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa

Megrendelő: Ebergőc Község Önkormányzata

Tartalom: Ambrus András, Király Gergely és Kugler Péter

Kivitelezés: Horváth József és az Im3 Kft. (c) 2014.